

KREDIT-MODUL TIZIMIDA MUSTAQIL TA'LIMNING AHAMIYATI

Xolmatov Shokirjon Soliyevich

O'zDJTU nemis tili amaliy fanlar kafedrasida katta o'qituvchisi

Tayanch so'zlar: Kredit-modul tizimi, mustaqil ta'lim olish, o'quv jarayoni, o'z-o'zini baholash, o'quv material, muhim tamoyillar, mustaqil ta'lim turlari

Keywords: Credit Points System, Independent learning, Learning process, Self-assessment, Teaching material, important principles, types of independent education

Аннотация

Ushbu maqolada biz kredit-modul tizimining O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim muassasalariga kirib kelishi, uning ijobiy tomonlari va muhim tamoyillari, kredit-modul tizimida mustaqil ishlash va o'rganishning ahamiyati, mustaqil ta'limning turlari va shakllari (o'qituvchi bevosita rahbarligida, o'qituvchi rahbarligida elektron shaklda va talabanning o'zi mustaqil), mustaqil ta'limning maqsadi, mustaqil ta'lim olishda o'quvchi va o'qituvchining vazifalarini muhokama qilamiz. Bundan tashqari talabalarning mustaqil ishlarini tashkil etishdagi elementlar, mustaqil ishning shakllari va boshqa mavzularga ham alohida to'xtalamiz.

Abstract

In this article, we will discuss the penetration of the credit-module system into higher educational institutions of the Republic of Uzbekistan, its positive aspects and important principles, the importance of independent work and study in the credit-module system, types and forms (in electronic form under the direct guidance of the teacher, under the guidance of the teacher, and the student himself is independent) of independent education, the purpose of Independent Education, the tasks of the student and teacher in independent education. In addition, we will also touch on the elements in the organization of independent work of students, forms of independent work and other topics.

Республикамизда олий таълим муассасаларида кредит-модуль тизимини жорий этилиши таълим сифатини оширишга имкон яратмоқда. Бу тизимнинг жорий қилинишининг асосий мазмуни жаҳоннинг ривожланган давлатлари таълим стандартларига мослаштиришдан иборат бўлган [1,3]. Кредит-модуль тизимида нафақат фанларнинг мураккаблиги, аудитория соатлари юкламасини, балки талабанинг берилган материални ўрганиш бўйича мустақил ишлаши, шу жумладан, машғулот ва имтиҳонларга тайёргарлиги учун сарфланадиган вақтни ҳам ҳисобга олади [3,27].

An'anaviy ta'limga qaragandan talabalar kredit-modul tizimida mustaqil ishlashiga alohida e'tibor beriladi va uni amalga oshirish shakli har tomonlama

shakllantiriladi. Talabanning mustaqil ishi-bu didaktik vazifalarni mustaqil bajarishga, fanning ma'lum bir sohasidagi bilimlarni o'rganishga va kengaytirishga qiziqishga qaratilgan talabanning pedagogik faoliyatining bir turi. Talabanning mustaqil ishining mazmuni unga mantiqiy fikrlashni, ijodiy faoliyatni va o'quv materialini o'zlashtirishga ilmiy yondashuvni rivojlantirishga imkon beradigan amaliy topshiriqlarni bajarish bilan bog'liq bo'ladi.

Talabanning mustaqil ishining mazmuni fanning mohiyati, muassasaning texnik imkoniyatlari va kutubxonaning pedagogik-uslubiy ta'minoti bilan belgilanadi va innovatsion texnologiyalarga asoslangan bo'lishi kerak[3,27].

Talabanning mustaqil ishini quyidagi **guruhlarga** bo'lish mumkin:

- Talaba bevosita mobil qurilmasi/smartfoni orqali bajaradigan mustaqil ish turlari (darslarga tayyorgarlik, ma'lumot qidirish, FAQ (tez-tez so'raladigan savollar), forum, test yechimi, nazorat ishiga tayyorgarlik);

- an'anaviy shaklda o'qituvchi rahbarligida talabanning mustaqil ishi (muammoni hal qilish, Referat, kollokvium, insho, taqdimot, kurs ishlari va loyiha ishlari , statistika, grafik ishlar va boshqalar.);

- elektron shaklda o'qituvchi rahbarligida talabanning mustaqil ishi.

Kredit-modul tizimida talabalarning mustaqil faoliyatini tashkil etish uslubini takomillashtirish imkoniyatlari asosida tashkil etilgan mustaqil mashg'ulotlar muvaffaqiyatli amalga oshirilmoqda va talabalarning mustaqilligi rivojlantirilmoqda [7,34]. O'z-o'zini boshqarish odatda talabalarga hal qilinadigan muammo sifatida taqdim etiladi. Talabalarga muammo shaklida mustaqil ta'lim berish, aniq muammoli vaziyatlarda sharoitlarni izlash yoki ifodalash jarayonida o'qituvchi talabalar o'rniga fanlar faoliyatini olib borayotgandek tashkil etiladi. Mustaqil tadqiqotlarda shartlar oldindan ma'lum emas. Agar talaba o'qituvchi tomonidan berilgan pedagogik mustaqil ish davomida yechim topa olmasa, u bu ishni muayyan vaziyatga duch kelib, yechim topishga imkon beradigan vaziyatga aylantira olmaydi.

Mustaqil ta'lim-bu o'z-o'zini tarbiyalashning sub'ektiv maqsadiga muvofiq o'quv jarayonlarining muntazam mustaqil faoliyatini tashkil etish, mustaqil o'qish va bilimlarni o'zlashtirish, tasavvur, tushuncha va ko'nikmalarni rivojlantirishdir. Mustaqil ta'lim omilining ilk tamoyillaridan biri ilmiy uslublar va ilg'or pedagogik tajribani intellektual egallashdir. Ilmiy bilim haqiqatni aks ettiradi. Faqat atrofdagi dunyo qonunlarini, narsalar va hodisalarning ichki muhim xususiyatlarini va ularning o'zaro ta'sirini aks ettiruvchi bilimlar ilmiy hisoblanadi [6,70].

Talabalarning mustaqil ishini tashkil qilishda quyidagi **elementlarni** hisobga olish kerak:

1. O'quvchilarni guruhlarda ishlashga tayyorlash, o'quv vazifalarini aniq qo'shish, guruh ishlarini tushunish, qoidalarni o'rnatish.

2. Ta'lim vazifalarini bajarish rejasini tuzish, uni muhokama qilish. Yechimlarni aniqlash va ishni bajarish uchun o'zaro vazifalarni taqsimlash.

3. Ta'lim vazifalarini bajarish bo'yicha ishlarni tashkil qila olish.

4. Guruhda ishni tashkil qilishda ish jarayoni va a'zolari ish joylarini kuzatib boradilar va agar kerak bo'lsa yordamga kelishadi.

5. Guruhlarda topshiriqlarni bajarish natijalari to'g'risida ma'lumot berish, guruhda munozaralar o'tkazish, ish jarayonida qo'shimcha va tuzatishlar kiritish. Ish natijalari bo'yicha o'qituvchining xulosalari va xulosalarini chiqarish.

6. Guruhdagi vazifalarni bajarishda o'zaro tekshiruvlar va tekshiruvlarning bajarilishini aniqlash.

7. Har bir guruh ishi natijalarini, guruh ishini tahliliy baholash. Guruh ishining muvaffaqiyati o'qituvchining harakati va o'quv faoliyatini tashkil qila olish qobiliyatiga bog'liq. Ya'ni, bu o'qituvchining guruhda ishtirok etayotgan har bir talabaning shaxsiy faoliyatini tashkil eta olishiga, har bir talaba o'qituvchining qo'llab-quvvatlashiga va ishning borishi bilan yakuniy natijani muvaffaqiyatli ko'rsatishi mumkinligiga bog'liq. [6, 68].

Talabaning mustaqil ishidan, mavzuni o'zlashtirishidan belgilangan maqsadga erishish darajasini aniqlashtirish uchun kafedrada ishlab chiqilgan jadval asosida professor-o'qituvchilar tomonidan yakuniy nazorat o'tkaziladi. Talabalarning mustaqil ishlarini nazorat qilish turlari va ularni baholash mezonlari o'quv yilining boshida ishlab chiqiladi va fakultet ilmiy Kengashi tomonidan tasdiqlanadi. Bugungi kunda ta'lim tizimida olib borilayotgan islohotlar talabalarning mustaqil tafakkurini rivojlantirish, ijodiy fikrlash bilan bog'liq muammolarni bartaraf etishga, amaliy ko'nikmalarni shakllantirishga qaratilgan talabalarning individual ta'lim yo'llariga asoslangan [5, 44].

Agar kredit-modul tizimi to'g'ri va to'liq amalga oshirilsa, u mamlakatimiz oliy ta'lim tizimiga ko'plab ijobiy fazilatlarini berishi mumkin. Xususan, bu mamlakatimiz oliy ta'lim tizimiga jahon miqyosida tan olingan mukammal ta'lim o'lchov birligini joriy etish, universitetlar o'quv dasturlarida muvozanat va me'yorning paydo bo'lishi, universitetlarda o'qish jarayonining shaffof tashkil etilishi, iqtisodiyot ehtiyojlaridan kelib chiqqan holda o'quv dasturlarini shakllantirishga xizmat qiladi, mehnat bozori va talabalar va universitetlarning o'quv dasturlarida muvozanat va me'yorlarni yaratadi.

Adabiyotlar ro'yhati

1. Vazirlar Mahkamasining “Oliy ta'lim muassasalarida ta'lim jarayonini tashkil etish bilan bog'liq tizimni takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida” 824-son qarori. 31.12.2020.
2. Oliy ta'lim muassasalarida o'quv jarayoniga kredit-modul' tizimini joriy etish tartibi to'g'risida nizom. 31.12.2020.

3. Baxodirova G., Kinjayeva G., Xolmatov Sh. Oliy ta'lim muassasalarida kredit-modul tizimini joriy qilish metodikasi va amaliyoti. o'quv qo'llanma. Tashkent. 2022.
4. O'rinov V. O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim muassasalarida ECTS kredit-modul tizimi: Asosiy tushunchalar va qoidalar. Qo'llanma. 2020. 64 b.
5. Usmonov B., Xabibullaev R. Oliy o'quv yurtlarida o'quv jarayonini kredit-modul tizimida tashkil qilish. O'quv qo'llanma. Toshkent, 2020. 120 b.
6. Xabibullayev R., Topildiyev V., Innazarov M. Kredit-modul tizimi va o'quv jarayonini tashkil etish. O'quv uslubiy majmua. BIMM. 2020. 149 b.